

ВІДГУК

офіційного опонента
доктора економічних наук Приятьельчук Олени Анатоліївни
на дисертаційну роботу Яреми Томаша Васильовича
на тему «Інноваційна сила Європейського Союзу»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
в галузі знань 29 «Міжнародні відносини»
за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини»

Ознайомлення з дисертацією Яреми Т. В. на тему “Інноваційна сила Європейського Союзу”, опублікованими за темою дисертації працями дозволило зробити узагальнені висновки щодо актуальності та обґрунтованості теми, новизни отриманих результатів, а також повноти викладення результатів дослідження у публікаціях автора.

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження. Дисертаційну роботу присвячено актуальній та оригінальній у міжнародному науковому просторі тематиці, що відповідає спеціальності, за якою дисертація подана до захисту. Інноваційна сила відображає важливі аспекти процесів, що відбуваються у глобальному інноваційному просторі. Однією з ключових властивостей динаміки розвитку сучасного світового господарства є посилення міжнародної конкуренції, яка загострює перед всіма суб’єктами глобального інноваційного простору проблему забезпечення їх інноваційного статусу на світовій арені. Якщо раніше першочергову роль відігравали країни, то в сучасну епоху правила гри у глобальному господарстві значною мірою диктують саме міжнародні інтеграційні об’єднання, тому дослідження інноваційної сили Європейського Союзу є актуальним.

Все це підкреслює актуальність теми дисертаційного дослідження, її теоретико-методологічну значимість та практичну спрямованість, внутрішню логіку, мету і завдання роботи Яреми Томаша Васильовича, її

необхідність і своєчасність.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до тематики наукових досліджень ДВНЗ “Ужгородський національний університет”, кафедри міжнародних економічних відносин за темою “Трансформація Європейського Союзу: економічні, міграційні та інституційні аспекти” (номер реєстрації 0120U100386). Згідно із зазначеною тематикою, у дисертації досліджено інноваційну силу Європейського Союзу та надано рекомендації щодо ефективного використання інноваційної сили України як країни-кандидата на вступ до ЄС. Про тісний зв'язок даного дисертаційного дослідження з науковими програмами, планами і тематикою говорять всі численні переддисертаційні публікації автора, в яких виявлено, сформульовано і запропоновано не тільки теоретичні, а й практичні рекомендації щодо інноваційної сили Європейського Союзу.

3. Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертація Яреми Т. В. є ґрунтовним фундаментальним дослідженням не лише теоретико-методологічного, а й прикладного характеру. Підтверджується проведенням детальним аналізом численних концепцій та підходів до дослідження теоретичних та практичних аспектів парадигми інноваційної сили, що викладені в наукових джерелах із 202 найменувань: монографічні дослідження вітчизняних і зарубіжних учених з проблематики міжнародної конкурентоспроможності, економічної інтеграції; матеріали та аналітичні звіти міжнародних організацій і дослідницьких агенцій; законодавчі, нормативні, офіційні та статистичні документи; матеріали профільних інтернет-ресурсів, а також дані власних досліджень автора з проблематики інноваційної сили Європейського Союзу.

Мета, предмет, об'єкт дисертаційної роботи логічно пов'язані та чітко окреслюють головні напрями дослідження. Об'єктом дослідження є закономірності нарощення інноваційної сили країн-членів та

Європейського Союзу як структурованої цілісності. Предметом дослідження є процеси й економіко-конкурентні ефекти інноваційної сили Європейського Союзу в умовах глобальних технологічних трансформацій.

Матеріали дослідження викладено послідовно, завдяки чому чітко простежується логіка дослідження. Висновки та рекомендації роботи є достатньо обґрунтованими у відповідності до поставлених завдань дослідження та підтверджуються результатами апробації основних положень дисертації. У цілому дисертаційне дослідження Яреми Т. В. характеризується структурованістю, логічною послідовністю, завершеністю та обґрунтованістю отриманих результатів.

4. Найвагоміші результати дослідження, їх наукова новизна та практичне значення. До найбільш значущих результатів дослідження, котрі в сукупності являють собою вирішення важливої наукової проблеми та характеризуються науковою новизною, можна віднести:

- запропоновано введення в науковий обіг авторського визначення двох нових дефініцій: 1) інноваційної сили країни як базової категорії в дослідженні динаміки розвитку інновацій, що являє собою систему з діалектичним механізмом взаємодії, взаємозв'язку і колаборації детермінант її формування; 2) інноваційної сили міждержавного інтеграційного об'єднання як результату діалектичної взаємодії інноваційних сил країн-учасниць угруповання, їх ефективної синергії та формування інтегрованої інноваційної сили союзу, що суттєво впливає на перерозподіл лідерства та загострення конкуренції між економічними суб'єктами світового господарства;

- систематизовано типізацію детермінант діалектичного взаємовпливу економічної інтеграції та інноваційної діяльності країн-членів ЄС, яка полягає у такому: 1) чим вища ємність внутрішнього ринку, тим більший розмір прибутків і можливості списання витрат, пов'язаних із інноваціями і винаходами, в умовах збільшення обсягів продажів; 2) більш високу інноваційну мотивацію мають компанії, що функціонують на більш

емному об'єднаному ринку з глобальним рівнем конкуренції;

- досліджено концептуальні засади ідентифікації та характеристики сучасних ключових механізмів, які лежать в основі формування та нарощення інноваційної сили Європейського Союзу. Доведено, що конкурентна, валютна, грошово-кредитна політики стали наднаціональними, а створення механізму інноваційної політики і його наднаціональних компонентів перебуває у стадії активного формування. З'ясовано, що Європейський Союз, намагаючись конкурувати з іншими світовими економіками, створює рамки інноваційної політики з метою нарощення інноваційної сили за допомогою впровадження, підтримки та поширення інноваційного потенціалу в усіх сферах соціально-економічного життя;

- виокремлено національні моделі інноваційного розвитку країн-членів Європейського Союзу: модель орієнтовану на поширення інновацій на основі раціоналізації структури економіки та формування сприятливого ринкового середовища; модель, орієнтовану на лідерство у дослідженнях та розробках і розвиток масштабних проєктів, що охоплюють всі стадії науково-виробничого циклу; модель, засновану на стимулюванні інфраструктури інноваційної сфери шляхом координації дій високотехнологічних галузей економіки на базі запозичення інноваційних технологій у інших країнах. Зазначені моделі у різних формах впливають на співвідношення інноваційної сили країн-членів ЄС, а їх реалізація значною мірою залежить від методів фінансування науково-дослідних та інноваційних проєктів;

- охарактеризовано особливості інноваційного статусу України як країни-кандидата на вступ до Європейського Союзу. Проведено глибокий аналіз детермінант нарощення інноваційної сили України.

5. Значимість результатів дослідження для науки та практики, повнота їх висвітлення в опублікованих працях. Результати дисертаційного дослідження мають наукове, прикладне та практичне

значення. Обґрунтовані в дисертації висновки та рекомендації можуть бути використані у роботі органів державної влади України при розробленні інноваційної політики й інтеграційної стратегії; вищими навчальними закладами при викладанні навчальних дисциплін, пов'язаних із вивченням міжнародних економічних відносин, світової економіки, міжнародної економічної інтеграції, міжнародної конкурентоспроможності країн, при підготовці навчальної літератури із зазначених дисциплін. Теоретико-методологічні підходи і практичні рекомендації, сформульовані в дисертації, використані в навчальному процесі Ужгородського національного університету (довідка № 1 від 30.09.2022 р.).

6. Повнота викладення основних результатів. Дисертація написана грамотною сучасною українською мовою у науковому стилі. Структура роботи є логічною і спрямована на всебічне розкриття досліджуваної тематики. Широко представлений ілюстративний матеріал у формі таблиць, формул і рисунків. Дисертація оформлена згідно вимог Міністерства освіти і науки України, є самостійною та завершеною науковою роботою, яка містить важливі теоретико-методологічні та практичні висновки, характеризується науковою новизною. Рівень проведеного дослідження, авторські підходи та застосовувана методологія відповідають сучасним вимогам до робіт такого типу. Усі пункти наукової новизни сформульовані чітко й коректно, розкриваючи сутність самої новизни та можливості використання цих результатів.

Напрацювання в межах дисертаційного дослідження знайшли належне відображення у 17 наукових публікаціях автора, зокрема 7 статей у наукових фахових виданнях України, що входять до міжнародних наукометричних баз, 3 статті в іноземних виданнях, 7 матеріалів і тез доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях. Все це свідчить про тривалу зацікавленість автора у дослідженій тематиці. Список праць і наукових заходів присутній в дисертації.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи.

Відзначаючи високий рівень дисертаційного дослідження Т. В. Яреми, слід звернути особливу увагу на деякі дискусійні питання, що заслуговують деталізації та обґрунтування у подальших дослідженнях:

1. Ґрунтовно досліджені і проаналізовані в дисертації чинники непередбачуваності розвитку інноваційної сили Європейського Союзу в умовах трансформації глобального економічного простору та його турбулентності, автором визначена взаємодія внутрішніх детермінант країн-членів, що призводить до зміни формування моделей інноваційної сили Європейського Союзу. Разом з тим, було б доцільно разом із інноваційними перевагами кожного окремого члена ЄС структурувати ризики, дати їм порівняльні характеристики і виділити «загальні» і «специфічні» особливості. Це надало б можливість здійснити, по-перше, «вимір переваг» за динамікою економічного зростання, а, по-друге, виокремити та згрупувати набір стратегічних рішень, що наразі приймаються на наднаціональних рівнях у межах Європейського Союзу.

2. Очевидно, що часовий горизонт дослідження через об'єктивні причини достатньо обмежений, проте вважаємо за доцільне хоча б на рівні наукової гіпотези, перевірка якої матиме місце у майбутніх наукових пошуках автора, висвітлити вірогідні сценарії впливу на глобальну економіку та розподіл інноваційної сили між суб'єктами світового господарства кризи, пов'язаної з російсько-українською війною.

3. Дисертація б суттєво виграла, якщо б автор зробив спробу розробити практичні рекомендації особливостей підтримки та супроводу процесів нарощення інноваційної сили України як країни-кандидата на вступ до Європейського Союзу. Солідна основа дослідження дозволяє авторові зробити це вже в наступних дослідженнях.

Зазначені зауваження не знижують актуальності, наукової значущості отриманих результатів проведеного дослідження і не зменшують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи.

8. Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації). За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації. Подані до захисту наукові досягнення є власними напрацюваннями Яреми Т. В., текст дисертації є оригінальним.

9. **Загальний висновок.** Проведений аналіз дисертації “Інноваційна сила Європейського Союзу”, публікацій автора, рівня впровадження висновків та положень дослідження у практику, а також апробації її результатів та ступеня їх викладення в публікаціях автора дають змогу стверджувати, що дане дисертаційне дослідження є актуальним, завершеним та самостійним, характеризується науковою новизною, має теоретичне й практичне значення. Воно повною мірою відповідає вимогам п. Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 щодо здобуття наукового ступеня доктора філософії та вимогам до оформлення дисертацій № 40 і може бути представлено до офіційного захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Офіційний опонент:
професор кафедри міжнародного бізнесу
Навчально-наукового інституту міжнародних
відносин Київського національного
університету імені Тараса Шевченка,
доктор економічних наук, доцент

О. А. Приятельчук

Документ підписано у сервісі Вчасно (продовження)
Відгук_Приятельчук.pdf

Документ відправлено: 12:28 27.12.2022

Власник документу

Електронний підпис

12:28 27.12.2022

Ідентифікаційний код: 2993806964

ПРИЯТЕЛЬЧУК ОЛЕНА АНАТОЛІЇВНА

Власник ключа: ПРИЯТЕЛЬЧУК ОЛЕНА АНАТОЛІЇВНА

Час перевірки КЕП/ЕЦП: 12:28 27.12.2022

Статус перевірки сертифікату: Сертифікат діє

Серійний номер: 248197DDFAB977E5040000004309E00060CBBF03

Тип підпису: удосконалений